

Γάμα το Νεοφιλελευθερισμό

Simon Springer

Department of Geography, University of Victoria
simonspringer@gmail.com

Μετάφραση:

Χαράλαμπος Τσαβδάρογλου
(Δρ. Χωροτάκτης-Πολεοδόμος)

Greek Translation:

Charalampos Tsavdaroglou
(Dr. Urban Planner, tsavdaroglou.ch@gmail.com)

Περίληψη: Ναι, γάμα τον. Ο νεοφιλελευθερισμός είναι χάλια. Δεν τον χρειαζόμαστε.

Λέξεις Κλειδιά: γάμα τον νεοφιλελευθερισμό, γάμα τον να πάει στο διάολο

Γάμα τον Νεοφιλελευθερισμό. Αυτό είναι το οξύ μήνυμά μου. Θα μπορούσα ίσως να κλείσω την συζήτησή μου σε αυτό το σημείο και πραγματικά δεν θα πείραζε. Η θέση μου είναι σαφής και ήδη γνωρίζετε την ουσία αυτού που θέλω να πω. Δεν έχω τίποτα θετικό να προσθέσω στην συζήτηση περί νεοφιλελευθερισμού, και για να είμαι ειλικρινής, με αρρωσταίνει να σκέφτομαι για αυτό. Έχω απλά βαρεθεί. Για μια στιγμή είχα σκεφτεί να βάλω ως τίτλο για το άρθρο το «Ξέχνα τον Νεοφιλελευθερισμό», καθώς κατά κάποιον τρόπο αυτό είναι ακριβώς που θέλω να πω. Έχω γράψει για πολλά χρόνια πάνω στο θέμα (Springer 2008, 2009, 2011, 2013, 2015, Springer et al. 2016) και πλέον έχω φτάσει σε ένα σημείο που απλά δεν θέλω να ξοδέσω περισσότερη ενέργεια σε αυτή την προσπάθεια, για το φόβο ότι η συνέχιση της ενασχόλησης γύρω από αυτή την ιδέα έχει λειτουργήσει στο να διαιωνίσει τον έλεγχό της. Για περαιτέρω προβληματισμό επίσης αναγνωρίζω ότι ως πολιτικός ελιγμός είναι

δυναμικά πολύ επικίνδυνο να εγκλωβιστεί το κεφάλι μας στην άμμο και συλλογικά να αγνοήσουμε ένα φαινόμενο το οποίο έχει τέτοιες καταστροφικές και εξουθενωτικές συνέπειες στον κοινό μας κόσμο. Υπάρχει μια διαρκής δύναμη στο νεοφιλελευθερισμό την οποία δύσκολα μπορούμε να αρνηθούμε και δεν είμαι πεπεισμένος ότι η στρατηγική της άγνοιας είναι πραγματικά η σωστή προσέγγιση (Springer 2016a). Έτσι οι πραγματικές σκέψεις μου ήταν «λοιπόν γάμα τον», και ενώ ένα λιγότερο θορυβώδες και πιο ευγενικό όνομα για αυτό το άρθρο θα μπορούσε να μετριάσει το πιθανό αδίκημα που προκαλείται από τον τίτλο που επέλεξα, στη συνέχεια το ξανασκέφτηκα. Γιατί θα πρέπει να ανησυχούμε για την χρήση της βωμολοχίας από ότι για την πραγματική χυδαία συζήτηση του ίδιου του νεοφιλελευθερισμού; Αποφάσισα ότι ήθελα να παραβιάσω, να ανατρέψω και να προσβάλλω, ακριβώς διότι ο νεοφιλελευθερισμός *οφείλει* να μας προσβάλει, *είναι* ανατρεπτικός και για αυτό ακριβώς *πρέπει* να τον παραβιάσουμε. Εάν μαλάκωνα τον τίτλο δεν θα ήταν άλλη μια παραχώρηση στην εξουσία του νεοφιλελευθερισμού; Αρχικά ανησύχησα για το τι θα μπορούσε να σημαίνει ένας τέτοιος τίτλος όσον αφορά τη φήμη μου. Θα υπονόμει τη μελλοντική μου προβολή ή τις προσφορές εργασίας και την κινητικότητά μου ως ακαδημαϊκού είτε σε κάποια ανώτερη θέση είτε σε κάποια άλλη τοποθεσία; Αυτό το ένιωσα σαν να αποδέχομαι μια προσωπική ήττα απέναντι στη νεοφιλελεύθερη πειθαρχία. Γάμα τα.

Επίσης ένιωσα σαν να έκανα μια παραδοχή ότι δεν υπάρχει μια καθομιλουμένη απάντηση που θα μπορούσε κατάλληλα να προσφερθεί για την αντιμετώπιση του νεοφιλελευθερισμού. Όπως και το γεγονός ότι μπορούμε να ανταποκριθούμε μόνο σε ένα ακαδημαϊκό πλαίσιο χρησιμοποιώντας πολύπλοκες γεωγραφικές θεωρίες περί πολυχρωμίας, υβριδισμού και μετάλλαξης για να αποδυναμώσουμε το οικοδόμημα του νεοφιλελευθερισμού. Αυτό φαίνεται ως αποδυνάμωση, και παρόλο που και εγώ έχω συνεισφέρει στην συνάρθρωση μερικών από αυτών των θεωριών (Springer 2010), συχνά νιώθω ότι αυτού του τύπου τα πλαίσια είναι ενάντια στο είδος του επιχειρήματος που στην πραγματικότητα θέλω να πραγματοποιήσω. Είναι ακριβώς στην καθημερινή, απλή, μη μεγαλόστομη και κοσμική διάσταση που νομίζω ότι η πολιτική της άρνησης πρέπει να τοποθετείται. Για αυτό επιμένω στο «Γάμα τον Νεοφιλελευθερισμό», διότι πιστεύω ότι αποδίδει καλύτερα αυτό που πραγματικά θέλω να πω. Το επιχείρημά μου είναι λίγο πιο διαφοροποιημένο εννοιολογικά και με οδήγησε να σκεφτώ περισσότερο από κάθε άλλη φορά στη ζωή μου σχετικά με τον όρο «γάμα». Πόσο φανταστικά πολύχρωμη λέξη! Το «γάμα» [fuck] λειτουργεί τόσο ως ρήμα όσο και ως ουσιαστικό, και ως επίθετο είναι ίσως η πλέον χρησιμοποιούμενη λέξη που εκφράζει θαυμασμό στην αγγλική γλώσσα. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να εκφράσει οργή, περιφρόνηση, ενόχληση, αδιαφορία, έκπληξη, ανυπομονησία, ή ακόμα και ανούσια έμφασή επειδή απλά λέγεται πολύ εύκολα. Μπορείς να «γαμήσεις (καταστρέψεις) κάτι» [fuck something up], να «γαμήσεις (αδικήσεις) κάποιον» [fuck someone over], να «γαμήσεις (σπαταλήσεις) το χρόνο σου» [fuck around], να «μη δώσεις δεκάρα» [not give a fuck], και υπάρχει αναμφίβολα γεωγραφικό σημείο αναφοράς στη λέξη στο βαθμό που θα μπορούσαν να σε διατάξουν «να πα να γαμηθείς». Σε αυτό το σημείο ενδεχομένως να σκεφτείτε «εντάξει, αλλά ποιος δίνει δεκάρα [who gives a fuck?]; Λοιπόν, εγώ δίνω, και εάν σας ενδιαφέρει το σταμάτημα του νεοφιλελευθερισμού, το ίδιο θα πρέπει να κάνετε και εσείς. Οι ισχυρές ικανότητες που συνοδεύουν τη λέξη προσφέρουν μια πιθανή πρόκληση για τον νεοφιλελευθερισμό. Για να έρθουν στην επιφάνεια και να αποκαλυφθούν αυτές οι ικανότητες χρειάζεται να εκτιμήσουμε τις αποχρώσεις του τι θα μπορούσε να σημαίνει η φράση «γάμα τον νεοφιλελευθερισμό». Την ίδια στιγμή, γάμα τις αποχρώσεις. Όπως ο Kieran Healy (2016: 1) πρόσφατα έχει ισχυριστεί οι αποχρώσεις «συνήθως εμποδίζουν να αναπτυχθεί η θεωρία που είναι πνευματικά ενδιαφέρουσα, εμπειρικά παραγωγική ή πρακτικά πετυχημένη». Έτσι λοιπόν χωρίς να φετιχοποιούμε τις

αποχρώσεις ως εργαστούμε γρήγορα μέσω αυτού που πιστεύω ότι πρέπει να είναι η προτεραιότητα μας στο να γαμήσουμε τον νεοφιλελευθερισμό.

Η πρώτη αίσθηση είναι πιθανώς η πιο προφανής. Λέγοντας «γάμα τον νεοφιλελευθερισμό» μπορούμε να εκφράσουμε την οργή μας απέναντι στη νεοφιλελεύθερη μηχανή. Αποτελεί μια ένδειξη της οργής μας, της επιθυμίας μας να διατρανώσουμε τη δυσαρέσκεία μας, να διασπείρουμε δηλητήριο στο πρόσωπο του επιβλαβούς δόλου που έχει γίνει φανερός σε όλους μας. Μπορεί να έρθει με τη μορφή της κινητοποίησης περισσότερων διαμαρτυριών ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό ή γράφοντας περισσότερα άρθρα και βιβλία κριτικάροντας τις επιδράσεις του. Το τελευταίο αφορά τη μετατροπή και το αρχικό την ελπίδα ότι όσοι έχουν διαστρεβλωθεί από το νεοφιλελευθερισμό είναι πρόθυμοι να αλλάξουν τους τρόπους τους. Δεν προεξοφλώ ότι αυτές οι μέθοδοι δεν είναι σημαντικές τακτικές στην αντίστασή μας, αλλά είμαι σχεδόν σίγουρος ότι δεν θα είναι ποτέ αρκετές για να μετατραπούν σε ένα κύμα υπέρ μας και ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό. Πραγματοποιώντας μεγάλες δημόσιες χειρονομίες αμφισβήτησης επιδιώκουμε πολλές φορές να προκαλέσουμε τους φορείς εξουσίας σε μια συνομιλία, και λανθασμένα πιστεύουμε ότι αυτοί ενδέχεται να μας ακούσουν και να δεχθούν τη λαϊκή φωνή της άρνησης (Graeber 2009). Αντ' αυτού δεν θα πρέπει λοιπόν εμείς να μιλάμε; Εδώ βρίσκεται η δεύτερη έννοια του «γάμα τον νεοφιλελευθερισμό», η οποία βρίσκεται στην έννοια της απόρριψης. Αυτή θα μπορούσε να υποστηρίξει το τέλος του νεοφιλελευθερισμού (όπως τον ξέρουμε) με τον τρόπο που έχουν προβάλλει οι J.K. Gibson-Graham (1996), σύμφωνα με τις οποίες μπορούμε απλά να σταματήσουμε να μιλάμε για αυτόν. Ειδικότερα, οι μελετητές θα μπορούσαν να αποσυνδέσουν τον νεοφιλελευθερισμό από το επίκεντρο της προτεραιότητας τους στις μελέτες τους. Ίσως να μην τον ξεχάσουν ή να τον αγνοήσουν εντελώς, γεγονός το οποίο έχω ήδη αναγνωρίσει ως προβληματικό, αλλά αντ' αυτού να εστιάσουν τα γραπτά τους σε άλλα πράγματα. Για άλλη μια φορά αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό σημείο επαφής για εμάς καθώς η εργασία μας είναι πέρα από τη νεοφιλελεύθερη κοσμοθεωρία, αλλά και εδώ επίσης δεν είμαι απόλυτα πεπεισμένος ότι αυτό είναι αρκετό. Όπως ισχυρίζεται ο Mark Purcell (2016: 620), «είναι αναγκαίο να στραφούμε πέρα από το νεοφιλελευθερισμό και να κοιτάξουμε τον εαυτό μας, για να ξεκινήσουμε τη δύσκολη – αλλά επίσης και ευχάριστη – δουλειά της διαχείρισης των δικών μας υποθέσεων για εμάς τους ίδιους». Ενώ η άρνηση, η διαμαρτυρία και η κριτική είναι αναγκαίες, εμείς επίσης χρειάζεται να σκεφτούμε ενεργά την έννοια γάμα τον νεοφιλελευθερισμό, κάνοντας πράγματα έξω από την εμβέλειά του.

Η άμεση δράση πέρα από το νεοφιλελευθερισμό αναφέρεται στις προεικονιστικές πολιτικές (Maeckelbergh 2011), οι οποίες αποτελούν την τρίτη και πιο σημαντική αίσθηση σε αυτό που νομίζω ότι θα πρέπει να εστιάσουμε όταν επικαλούμαστε την ιδέα του «γάμα τον νεοφιλελευθερισμό». Η προεικόνιση αφορά την απόρριψη της κεντρικότητας, της ιεραρχίας και της εξουσίας, οι οποίες συνοδεύουν τις πολιτικές της αντιπροσώπευσης, τονίζοντας αντ' αυτού τις ενσωματωμένες πρακτικές θέσπισης οριζόντιων σχέσεων και μορφών οργάνωσης που επιδιώκουν να αντικατοπτρίσουν την προς αναζήτηση μελλοντική κοινωνία (Boggs 1977). Πέρα από το να «πράττουμε μιλώντας», η προεικόνιση και η άμεση δράση υποστηρίζουν ότι ποτέ δεν υπάρχει μια συζήτηση εκ των ουκ άνευ, αναγνωρίζοντας πως οτιδήποτε θέλουμε να κάνουμε, μπορούμε να το πράξουμε από μόνοι μας. Παρ' όλα αυτά, έχει δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στους τρόπους με τους οποίους ο νεοφιλελευθερισμός έχει την ικανότητα να συλλαμβάνει και να σφετερίζεται όλα τα είδη πολιτικού λόγου και πολιτικών επιταγών (Barnett 2005, Birch 2015, Lewis 2009, Ong 2007). Για τις κριτικές του τύπου David Harvey (2015) μόνο άλλη μια δόση κράτους μπορεί να επιλύσει το ζήτημα του νεοφιλελευθερισμού, και συγκεκριμένα ο Harvey με ευκολία απορρίπτει τη μη-ιεραρχική

οργάνωση και τις οριζόντιες πολιτικές ως γρασάρισμα στις ράγες για ένα βέβαιο νεοφιλελεύθερο μέλλον. Ωστόσο στην απαισιόδοξη οπτική του, παρανοεί εντελώς τις προεικονιστικές πολιτικές, οι οποίες αποτελούν ένα μέσο και όχι ένα τελικό σκοπό (Springer 2012). Με άλλα λόγια, υπάρχει μια σταθερή και διαρκής επαγρύπνηση που ήδη οικοδομείται σε προεικονιστικές πολιτικές, ώστε η πραγματική πρακτική της προεικόνισης δεν μπορεί να συναγωνιστεί. Είναι αναστοχαστική και προσεκτική αλλά πάντα έχει ως προοπτική την παραγωγή, την εφεύρεση και τη δημιουργία για την ικανοποίηση των επιθυμιών της κοινότητας. Με αυτόν τον τρόπο οι προεικονιστικές πολιτικές είναι σαφώς αντί-νεοφιλελεύθερες. Συνιστούν την κατάληψη των μέσων, ως *δικών μας* μέσων, μέσων χωρίς απώτερο τέλος. Το να προεικονίζεις είναι να αγκαλιάζεις την ευθυμία και την χαρά που συνοδεύει το να βρισκόμαστε μαζί ως ριζοσπαστικά ίσοι, όχι ως πρωτοπορία ή ως προλεταριάτο που αποβλέπει στην υπερβατική κενού περιεχομένου υπόσχεση της ουτοπίας ως *«μη-τόπος»*, αλλά ως η γειωμένη εμμένεια του *εδώ* και *τώρα* που πραγματώνει τη δημιουργία ενός νέου κόσμου «στο κέλυφος του παλιού» και την *αέναη* σκληρή δουλειά και επαναβεβαίωση που αυτό απαιτεί (Ince 2012).

Δεν υπάρχει τίποτα στο νεοφιλελευθερισμό που να αξίζει το σεβασμό μας, και σε συμφωνία με τις προεικονιστικές πολιτικές της δημιουργίας, το μήνυμα είναι πολύ απλό «γάμα τον». Γάμα την αναμονή που επιφέρει στο πολιτικό φαντασιακό μας. Γάμα τη βία που αυτός γεννά. Γάμα την ανισότητα που αυτός εκθειάζει ως αρετή. Γάμα τον τρόπο που έχει ρημάζει το περιβάλλον. Γάμα τον ατελείωτο κύκλο της συσσώρευσης και τη λατρεία της ανάπτυξης. Γάμα την Mont Pelerin society και όλα τα think tanks που συνεχίζουν να τον στηρίζουν και να τον προωθούν. Γάμα τον Friedrich Hayek και τον Milton Friedman που μας επιβαρύνουν με τις ιδέες τους. Γάμα τους Θατσερικούς, τους Ριγκανικούς και όλους τους δειλούς και ιδιοτελείς φιλάργυρους πολιτικούς. Γάμα τον φόβο που διασπείρει τον αποκλεισμό, που βλέπει τους «άλλους» ως άξιους μόνο για να καθαρίζουν τις τουαλέτες μας και να σφουγγαρίζουν τα πατώματά μας, αλλά όχι ως μέλη των κοινοτήτων μας. Γάμα την εντεινόμενη κίνηση προς υπολογισμούς και την αποτυχία να εκτιμηθεί ότι δεν υπόκεινται όλα σε υπολογισμούς. Γάμα την επιθυμία για κέρδος πάνω από τις ανάγκες της κοινότητας. Γάμα οτιδήποτε σημαίνει ο νεοφιλελευθερισμός και γάμα τον δούρειο ίππο πάνω στον οποίο κινείται! Για πολύ καιρό μας λένε ότι «δεν υπάρχει εναλλακτική», ότι «η αυξανόμενη παλίρροια σηκώνει όλες τις βάρκες», ότι ζούμε σε ένα κόσμο δαρβινικού εφιάλτη όλων ενάντιον όλων στον οποίο «επιβιώνει ο ισχυρότερος». Έχουμε καταπιεί την ιδέα της «τραγωδίας των κοινών» όταν στην πραγματικότητα αυτή αποτελεί το τέχνασμα που αντανακλά την «τραγωδία του καπιταλισμού» και τους ατελείωτους πολέμους λεηλασίας (Le Billon 2012). Η *αχίλλειος πτέρνα* του Garrett Hardin (1968) ήταν ότι ποτέ δε σταμάτησε να σκέφτεται πως η βόσκηση βοοειδών ήταν ήδη ιδιωτική ιδιοκτησία. Τι θα μπορούσε να συμβεί όταν εκ νέου συλλάβουμε τα πραγματικά κοινά ως *κοινά* χωρίς τις προϋποθέσεις της ιδιωτικής ιδιοκτησίας (Jeppesen et al. 2014); Τι θα μπορούσε να συμβεί όταν αρχίσουμε να δίνουμε περισσότερη προσοχή στην προεικόνιση εναλλακτικών που ήδη συμβαίνουν και ευνοώντας αυτές τις εμπειρίες ως τις πιο σημαντικές μορφές οργάνωσης (White and Williams 2012); Τι θα μπορούσε να συμβεί όταν αντί να καταπίνουμε τα πικρά χάπια του ανταγωνισμού και της αξίας εστιάζουμε τις ενέργειές μας όχι στο να θεραπεύουμε τον εαυτό μας με νεοφιλελεύθερες συνταγές, αλλά με την βαθύτερη θεραπεία που προκύπτει από τη συνεργασία και την αλληλοβοήθεια (Heckert 2010);

Ο Jamie Peck (2004: 403) κάποτε αποκάλυψε το νεοφιλελευθερισμό ως ένα «ριζοσπαστικό πολιτικό σύνθημα», αλλά αυτό δεν είναι πλέον αρκετό για να βρίσκεται στη σφαίρα της κριτικής. Έχουν περάσει πολλά χρόνια από τότε που εντοπίσαμε για πρώτη φορά

τον εχθρό και από τότε τον γνωρίζουμε καλά μέσα από τα γραπτά και τις διαμαρτυρίες μας. Αλλά ακόμα και εάν είμαστε σίγουροι για την ήττα του, όπως στον απόηχο της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008 και το επακόλουθο κίνημα Occupy, αυτός συνεχίζει να ασθμαίνεται για αέρα και να ξαναζωντανεύει στη μορφή του ζόμπι (Crouch 2011, Peck 2010). Ο Japhy Wilson (2016) αποκαλεί αυτή την συνεχιζόμενη δύναμη ως «νεοφιλελεύθερο γκόθικ» και είμαι πεπεισμένος ότι για να ξεπεραστεί αυτή η φρικτή παράσταση πρέπει να προχωρήσουμε τις πολιτικές μας στη σφαίρα της αυτοθέσμησης (Rollo 2016). Τι θα συμβεί εάν το «γάμα το νεοφιλελευθερισμό» γίνει το μάντρα για ένα νέο είδος πολιτικής; Μια δυνατή φράση που μιλάει όχι μόνο για δράση, αλλά για την ανάκτηση των ζωών μας στους χώρους και τις στιγμές στις οποίες ενεργά ζούμε; Τι θα συμβεί εάν κάθε φορά που χρησιμοποιούμε αυτή τη φράση αναγνωρίζουμε ότι αυτή σημαίνει ένα κάλεσμα για αυτοθεσμισμένη δράση που προχωράει πέρα από απλές λέξεις, συνδυάζοντας θεωρία και πρακτική σε μια όμορφη πράξη προεικόνιση; Πρέπει να λάβουμε μια πολύπλευρη προσέγγιση στην απόρριψη του νεοφιλελευθερισμού. Ενώ δεν μπορούμε να τον αγνοήσουμε ή να τον ξεχάσουμε εντελώς, μπορούμε ενεργά να εργαστούμε εναντίον του με τρόπους που εκτείνονται πέρα από την επιτέλεση της ρητορικής και τη ρητορική της επιτέλεσης. Με όλα τα μέσα, ας προωθήσουμε ένα νέο ριζοσπαστικό πολιτικό σύνθημα. Χρησιμοποιήστε το hashtag (#fuckneoliberalism) και κάντε την περιφρόνηση μας να γίνει viral! Αλλά πρέπει να κάνουμε πολύ περισσότερα από το να εκφράζουμε απλώς την αγανάκτησή μας. Πρέπει να θεσπίσουμε την αποφασιστικότητά μας και να συνειδητοποιήσουμε την ελπίδα μας ως ενυπάρχουσα στις ενσώματες εμπειρίες στο *εδώ* και το *τώρα* (Springer 2016a). Χρειάζεται να ξαναφτιάξουμε το κόσμο από μόνοι μας, μια διαδικασία που δεν πρέπει να αναβληθεί.

Έχουμε εσκεμμένα εξαπατηθεί και αποδυναμωθεί από τη συνεχιζόμενη προσφυγή στις υφιστάμενες πολιτικές διευθετήσεις της αντιπροσώπευσης. Η τυφλή μας πίστη μας έχει κάνει να περιμένουμε ατέρμονα να πέσει ο σωτήρας από τον ουρανό. Το σύστημα έχει αποδείξει ότι είναι τελείως διεφθαρμένο, όταν ξανά και ξανά κάθε επόμενος σπουδαίος πολιτικός υποψήφιος αποδεικνύεται ότι είναι μια αποτυχία. Σε αυτή τη νεοφιλελεύθερη στιγμή δεν αποτελεί περίπτωση ότι απλώς κάποια προβληματικά άτομα βρίσκονται στην εξουσία. Αντιθέτως, είναι η μεγάλη μας πίστη στο ίδιο το σύστημα που αποτελεί την επιτομή του προβλήματος. Εμείς παράγουμε και ενεργοποιούμε τις θεσμικές συνθήκες για να παίζει μαζί μας το «φαινόμενο Λούσιφερ» (Zimbaro 2007). «Η μπιναλιτέ του κακού» είναι τέτοια ώστε αυτοί οι πολιτικοί κάνουν απλά τη δουλειά τους σε ένα σύστημα που ανταμείβει τις διαστροφές της εξουσίας διότι είναι όλα σχεδιασμένα να υπηρετούν τους νόμους του καπιταλισμού (Arendt 1971). Αλλά δεν πρέπει να υπακούσουμε. Δεν είμαστε υποχρεωμένοι ακολουθήσουμε αυτή τη τάξη. Μέσω της άμεσης δράσης μας και της οργάνωσης εναλλακτικών μπορούμε να καταδικάσουμε ολόκληρη της δομή και να σπάσουμε τον φαύλο κύκλο της κακοποίησης. Όταν το πολιτικό σύστημα ορίζεται, ρυθμίζεται, μπερδεύεται και προέρχεται από τον καπιταλισμό, ποτέ δεν μπορεί να εκπροσωπήσει τους τρόπους μας να γνωρίζουμε και βρισκόμαστε στον κόσμο και ως εκ τούτου πρέπει να αναλάβουμε την ευθύνη αυτών των τρόπων ζωής και να επαναδιεκδικήσουμε τη συλλογική μας δράση. Πρέπει να αρχίσουμε να γινόμαστε ενεργοί στις δικές μας πολιτικές και να ξεκινήσουμε να αγκαλιάζουμε έναν πιο σχεσιακό τρόπο αλληλεγγύης που αναγνωρίζει ότι η υποταγή και η δυστυχία του ενός είναι ενδεικτική της καταπίεσης όλων μας (Shannon and Rouge 2009, Springer 2014). Μπορούμε να ξεκινήσουμε να ζούμε σε άλλους πιθανούς κόσμους μέσω από μια ανανεωμένη δέσμευση στις πρακτικές της αλληλοβοήθειας, της συντροφικότητας, της αμοιβαιότητας και των μη-ιεραρχικών μορφών οργάνωσης που συλλαμβάνουν εκ νέου τη δημοκρατία στην ετυμολογική της βάση της *λαϊκής εξουσίας*. Τελικά ο νεοφιλελευθερισμός είναι μια ιδιαίτερα αποκρουστική ιδέα που συνοδεύεται από μια ολόκληρη σειρά από χυδαία

αποτελέσματα και γελοίες υποθέσεις. Ως απάντηση, του αξίζει να βρεθεί αντιμέτωπος μια εξίσου προσβλητική γλώσσα και δράση. Η κοινότητά μας, η συνεργασία μας και η αμοιβαία φροντίδα μας είναι όλα απεχθή στο νεοφιλελευθερισμό. Μισεί αυτό που εμείς πανηγυρίζουμε. Έτσι όταν εμείς λέμε «γάμα τον νεοφιλελευθερισμό» αυτό δεν είναι μια απλή φράση, σημαίνει πολλά περισσότερα, συνιστά την αμοιβαία μας δέσμευση. Πείτε το δυνατά, ας το πούμε όλοι μαζί, και ας το πούμε σε κάθε έναν που θέλει να ακούσει, αλλά πάνω από όλα αποτελεί ένα εγερτήριο σάλπισμα για δράση, είναι η ενσάρκωση της προεικονιστικής μας δύναμης να αλλάζουμε αυτόν τον γαμημένο κόσμο. *Γάμα τον Νεοφιλελευθερισμό!*

Ευχαριστίες

Οφείλω τον τίτλο του άρθρου στον Jack Tsonis. Μου είχε γράψει στις αρχές του 2015 ένα όμορφο email, στο οποίο αυτοπαρουσιάζονταν με αυτό το μήνυμα στη γραμμή του θέματος. Οξύ και επιτυχημένο. Μου είπε για την επισφαλή θέση του στο Πανεπιστήμιο του Δυτικού Σίδνεϊ στο οποίο είχε παγιδευτεί σε μια συνεδριακή κόλαση. Πράγματι γάμα το νεοφιλελευθερισμό. Ο Jack με ενημέρωσε ότι από τότε που άρχισε να εργάζεται είναι λιγότερο επισφαλής, αλλά βλέποντας το θηρίο από κοντά τον έκανε να αηδιάσει και τον απωθεί περισσότερο από ποτέ άλλοτε. Σε ευχαριστώ σύντροφε για την έμπνευση! Είμαι επίσης ευγνώμων στους Kean Birch και Toby Rollo που άκουσαν τις ιδέες μου και γελάσαμε όλοι μαζί. Ο Mark Purcell με κινητοποίησε σε μεγάλο βαθμό με τη λαμπρή χαρά του στο να σκεφτόμαστε πέρα από το νεοφιλελευθερισμό. Ευχαριστώ τον Levi Gahman του οποίου το παιχνιδιάρικο πνεύμα και η υποστήριξη του κατέδειξε μια πραγματική προεικόνιση του είδους των ιδεών που συζητώ σε αυτό το άρθρο ([“Listen Neoliberalism!” A Personal Response to Simon Springer’s “Fuck Neoliberalism”](#)). Οι αξιολογήσεις των Farhang Rouhani Patrick Huff και Rhon Teruelle κατέδειξαν τεράστια ομοφωνία και με κάνουν να πιστεύω ότι υπάρχει ακόμα κάποιου είδους διαμάχη στην ακαδημία! Τέλος, ευχαριστώ όλους όσους με ευγένεια βρήκαν το χρόνο να μου γράψουν σχετικά με αυτό το δοκίμιο και να εκφράσουν την αλληλεγγύη τους μετά την πρώτη ανάρτηση στο διαδίκτυο. Είμαι γεμάτος από ταπεινότητα και ελπίδα που τόσοι πολλοί άνθρωποι μοιράζονται το ίδιο συναίσθημα. Θα νικήσουμε!

Βιβλιογραφία

- Arendt, H. (1971). *Eichmann in Jerusalem: A Report on the Banality of Evil*. New York: Viking Press.
- Barnett, C. (2005). The consolations of ‘neoliberalism’. *Geoforum*, 36(1), 7-12.
- Birch, K. (2015). *We Have Never Been Neoliberal: A Manifesto for a Doomed Youth*. Alresford: Zero Books.
- Boggs, C. (1977). Marxism, prefigurative communism, and the problem of workers’ control. *Radical America*, 11(6), 99-122.
- Crouch, C. (2011). *The Strange Non-Death of Neoliberalism*. Malden, MA: Polity Press
- Gibson-Graham, J. K. (1996). *The End of Capitalism (as We Knew It): A Feminist Critique of Political Economy*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Graeber, D. (2009). *Direct Action: An Ethnography*. Oakland: AK Press.
- Hardin, G. (1968). The tragedy of the commons. *Science*, 162(3859), 1243-1248.

- Harvey, D. (2015). "Listen, Anarchist!" A personal response to Simon Springer's "Why a radical geography must be anarchist". *DavidHarvey.org*.
<http://davidharvey.org/2015/06/listen-anarchist-by-david-harvey/>
- Healy, K. (2016) Fuck nuance. *Sociological Theory*. <https://kieranhealy.org/files/papers/fuck-nuance.pdf>
- Heckert, J. (2010). Listening, caring, becoming: anarchism as an ethics of direct relationships. In Franks, B. (ed.). *Anarchism and Moral Philosophy*. New York: Palgrave Macmillan, pp. 186-207.
- Ince, A. (2012). In the shell of the old: Anarchist geographies of territorialisation. *Antipode*, 44(5), 1645-1666.
- Jeppesen, S., Kruzynski, A., Sarrasin, R., & Breton, É. (2014). The anarchist commons. *Ephemera*, 14(4), 879-900.
- Le Billon, P. (2012). *Wars of Plunder: Conflicts, Profits and the Politics of Resources*. New York: Columbia University Press.
- Lewis, N. (2009). Progressive spaces of neoliberalism?. *Asia Pacific Viewpoint*, 50(2), 113-119.
- Maeckelbergh, M. (2011). Doing is believing: Prefiguration as strategic practice in the alterglobalization movement. *Social Movement Studies*, 10(1), 1-20.
- Ong, A. (2007). Neoliberalism as a mobile technology. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 32(1), 3-8.
- Peck, J. (2004). Geography and public policy: constructions of neoliberalism. *Progress in Human Geography*, 28(3), 392-405.
- Peck, J. (2010). Zombie neoliberalism and the ambidextrous state. *Theoretical Criminology*, 14(1), 104-110.
- Purcell, M. (2016). Our new arms. In Springer, S., Birch, K. and MacLeavy, J. (eds.). *The Handbook of Neoliberalism*. New York: Routledge, pp. 613-622.
- Rollo, T. (2016). Democracy, agency and radical children's geographies. In White, R. J., Springer, S. and Souza, M. L. de. (eds.). *The Practice of Freedom: Anarchism, Geography and the Spirit of Revolt*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
- Shannon, D. and Rouge, J. (2009) Refusing to wait: anarchism and intersectionality. *Anarkismo*. <http://anarkismo.net/article/14923>
- Springer, S. (2008). The nonillusory effects of neoliberalisation: Linking geographies of poverty, inequality, and violence. *Geoforum*, 39(4), 1520-1525.
- Springer, S. (2009). Renewed authoritarianism in Southeast Asia: undermining democracy through neoliberal reform. *Asia Pacific Viewpoint*, 50(3), 271-276.
- Springer, S. (2010). Neoliberalism and geography: Expansions, variegations, formations. *Geography Compass*, 4(8), 1025-1038.
- Springer, S. (2011). Articulated neoliberalism: the specificity of patronage, kleptocracy, and violence in Cambodia's neoliberalization. *Environment and Planning A*, 43(11), 2554-2570.

- Springer, S. (2012). Anarchism! What geography still ought to be. *Antipode*, 44(5), 1605-1624.
- Springer, S. (2013). Neoliberalism. *The Ashgate Research Companion to Critical Geopolitics*. Eds. K. Dodds, M. Kuus, and J. Sharp. Burlington, VT: Ashgate, pp. 147-164.
- Springer, S. (2014). War and pieces. *Space and Polity*, 18(1), 85-96.
- Springer, S. (2015). *Violent Neoliberalism: Development, Discourse and Dispossession in Cambodia*. New York: Palgrave MacMillan.
- Springer, S. (2016 a) *The Anarchist Roots of Geography: Toward Spatial Emancipation*. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.
- Springer, S. (2016 b) *The Discourse of Neoliberalism: An Anatomy of a Powerful Idea*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
- Springer, S., Birch, K. and MacLeavy, J. (2016) An introduction to neoliberalism. In Springer, S., Birch, K. and MacLeavy, J. (eds.). *The Handbook of Neoliberalism*. New York: Routledge, pp. 1-14.
- White, R. J., and Williams, C. C. (2012). The pervasive nature of heterodox economic spaces at a time of neoliberal crisis: towards a “postneoliberal” anarchist future. *Antipode*, 44(5), 1625-1644.
- Wilson, J. (2016). Neoliberal gothic. In Springer, S., Birch, K. and MacLeavy, J. (eds.). *The Handbook of Neoliberalism*. New York: Routledge, pp. 592-602.
- Zimbaro, P. (2007). *The Lucifer Effect: Understanding How Good People Turn Evil*. New York: Random House.